وتــووێژ لەگەڵ ڕۆژنــامەنووس و تــوێژەر: ئــاهورا کوردســتانی.. ئامادەکردنی: بەسە بەشیر

ئێستا لە ڕووی چەندێتییەوە دەتوانین بڵێین ئافرەتان بەشدارییەکی بەرچاویان هەیە لە هەردوو بواری ڕۆژنامەگەری و ئەدەبیدا، بەڵام لە ڕووی چۆنێتییەوە ئەم بەشدارییە لە ئاستی دڵخۆشکەردا نییە.

وتووێژ لەگەڵ ڕۆژنامەنووس و توێژەر: ئاهورا کوردستانی

لەم وتووێژەدا هەوڵمانداوە لەبارەی ڕۆڵی خانمان لە هەردوو کایەی "ڕۆژنامەگەری و ئەدەبدا" بدوێن، هاوکات ورووژاندنی کۆمەڵێک پرس لەسەر ڕۆمانی "واقعی و خەیاڵی" وەک: ڕوودا و وەسف. لەپاڵیشیدا تیشکمان خستۆتەسەر ئەو بەربەستانەی دێنە بەردەم توێژەرێک لەکاتی توێژینەوە، بە دەست کەوتنی سەرچاوە.

بەسە بەشیر: ئاهورا خان بەوپێیەی بەڕێزت کاری میدیایی و ڕۆژنامەگەریت کردووە، هاوکات شارەزاییەکی چاکت لە بواری ئەدەبیات هەیە و لە نزیکەوە ئاگاداری ڕۆڵی خانمانی لەم بوارانەدا.
دەمەوێت لەبارەی ڕۆڵی خانمان لە هەردوو کایەی "ڕۆژنامەگەری و ئەدەبدا" لە ماوەی ئەم بیست ساڵەی ڕابردوو بۆم بدوێیت؟

ئاهورا کوردستانی: گەر بمانەوێت وەک میدیاکارێک وەڵامی پرسیارەکەی بەڕێزتان بدەینەوە، دەبێت پشت بە ئەزموون و لێکدانەوە و ڕابردووی کاری ڕۆژنامەگەری خۆمان ببەستین، بەڵام گەر وەک توێژەر و چاودێر هەڵسەنگاندن بۆ بوارەکە بکەین ئەوا پێویستمان بە کۆمەڵێک داتا و ئاماری تایبەت دەبێت بۆ پشتڕاستکردنەوەی بۆچوونەکانمان، بەڵام ئێمە هەوڵدەدەین لە وەڵامی ئەم پرسیارەدا هاوسەنگییەک لە نێوان ئەزموونی خۆمان و ئەو مەعریفەیە ڕابگرین کە لە خوێندنەوەی توێژینەوە و بابەتە زانستییەکان پێمان گەیشتووە.
لە ڕاستیدا ئاسان نییە بەجارێک باس لە قۆناغێکی بیست ساڵەی کاری ڕۆژنامەوانی و ئەدەبیات بکەین، لەبەرئەوەی کە خودی ئەم بیست ساڵە دابەشدەبێت بۆ چەند قۆناغێکی وردتر کە لە هەریەکێکیاندا دۆخەکە بەجۆرێکی تایبەت و جیاوازە، بەڵام لە ڕوانینە گشتییەکەدا وا دەردەکەوێت کە ئافرەتان لەم بیست ساڵەی دواییدا بەشدارییەکی کاراتر و چڕوپڕتریان هەبووە لەچاو ڕابردوودا. ئەمەش بۆ چەند

هۆکارێک دەگەڕێتەوە کە گرنگترینیان گۆڕانکارییە خێرا و بەردەوامەکانی شێوازی ژیانە لە جیهان و کوردستاندا، هاوکات بەردەستبوونی هێڵی ئینتەرنێت و گەیاندن لە هەموو شوێنێک و بوونی دەیان ناوەند و کەناڵی میدیایی و ڕۆشنبیری و زانکۆ و کۆلێژەکان کە دەرفەتی خۆپێگەیاندن و دەرکەوتنیان بۆ ئافرەتان چەند بەرامبەر کردووە، هەروەها کرانەوەی کوردستان بەڕووی جیهاندا یەکێکی ترە لە هۆکارەکانی ئەم گۆڕانکارییە، چونکە هەموو ئەم هۆکارانە و چەند هۆکارێکی دیکە وا دەکەن گۆڕانکاری لە فیکر و دونیابینی مرۆڤی کورددا بەدی بێت، ئەم گۆڕانکارییەش هانی ئافرەتانی داوە بۆ پەی بردنی زیاتر بە خواست و توانا و بەهرەکانیان و دەرخستنی ئەو توانایانە لە فەزای گشتیدا. لە ئێستادا لە ڕووی چەندێتییەوە دەتوانین بڵێین ئافرەتان بەشدارییەکی بەرچاویان هەیە لە هەردوو بواری ڕۆژنامەگەری و ئەدەبیدا، بەڵام لە ڕووی چۆنێتییەوە ئەم بەشدارییە لە ئاستی دڵخۆشکەردا نییە، لەبەرئەوەی کە ڕێژەی ئەو ئافرەتە میدیاکارانەی کە بەرنامە فیکری و سیاسی و ئەدەبییەکان بەڕێوەدەبەن لەچاو ئەو پیاوانەی کە هەمان ئەو بەرنامانە بەڕێوەدەبەن ئێجگار کەمە، زۆرتر ڕۆڵی ئافرەت وەک پێشکەشکار و بەڕێوەبەری بەرنامەی تەرفیهی و سەرگەرمی و خواردن درووستکردن و ....هتد دەرکەوتووە. لە جیهانی کتێب و چاپکردنیشدا ئافرەتانی نووسەر زۆر کەم خۆیان لە قەرەی بابەتە فیکری و فەلسەفییەکان داوە، چ وەک نووسەر چ وەک وەرگێڕ، ئافرەتانی نووسەر زۆرتر وەک شاعیر دەرکەوتوون، کە ئەمە بوارێکی بچووکی مەعریفەی ئینسانی و ئەدەبیاتیشە. هەڵبەتە لەبیرمان نەچێ ئەمە بە ڕەهایی قسەناکەین، ئافرەتانی نووسەری بابەتە فیکری و سیاسی و فەلسەفییەکانمان هەن، بەڵام لەچاو پیاوانی نووسەری ئەم بوارانە ژمارەیان زۆر کەمە، لە کاتێکدا ئەمە زۆر پەیوستمان بە بۆچوون و تێگەیشتن و فیکری ژنانە هەیە لە هەموو بوارەکاندا.

بەسە بەشیر: خاتوو ئاهورا بەڕێزت ماستەرنامەکەت لەسەر "کێشەی ڕۆمانی خەیاڵی و واقیعی لە چەند ڕۆمانێکی نوێی کوردیدا"یە.
دەپرسم ڕۆمانی کوردی دەقی بە کام جۆر زیاتر گرتووە، خەیاڵی یان واقیعی؟ و بۆچی؟

ئاهورا کوردستانی: ڕۆمانی کوردی لە سەرەتای دەرکەوتنییەوە وەک ژانرێکی نوێ لە ئەدەبی کوردیدا، زۆرتر ئاوێنەی واقیع بووە، واتە لە قۆناغە مێژووییەکەیدا نووسەرانی کورد زۆرتر ئەزموون و سەربووردەی خۆیان بە کەمێک دەستکاری هونەری وەک ڕۆمان

گێڕاوەتەوە. زیاتر مێژووی هاوبەش و گشتی بوونەتە تەما و تەوەری ڕۆمانەکان، بەڵام ئەم دۆخە هەتا ئێستا بەردەوام نەبووە، ڕۆماننووسانی نوێی کورد تەکنیک و هونەرکاری جیاواز و نوێیان هێناوەتە نێو ڕۆمانی کوردییەوە، خەیاڵی فراوان و بێسنووریان تێکەڵی گێڕانەوە و ڕووداوەکانی ڕۆمان کردووە. ئەگەر بڵێین ڕۆمانی کوردی لە ئێستادا دەقی بە کام جۆر گرتووە؟ لە وەڵامدا دەڵێین لە ڕووی واقیعی بوون و خەیاڵی بوونەوە سێ جۆر ڕۆمان لە ئەدەبی نوێی کوردیدا هەن کە بریتین لە (ڕۆمانی واقیعی، ڕۆمانی خەیاڵی، ڕۆمانی واقیعی و خەیاڵی) کە ئێمە لە ماستەرنامەکەی خۆماندا خەسڵەت و تایبەتمەندی هەرسێ جۆرەکەمان دیاریکردووە، لە ئێستادا ئەم سێ جۆرە لە ڕۆمان لە دونیای ڕۆماننووسی کوردیدا هەن.

بەسە بەشیر: کاتێک توێژەرێک یاخود قوتابییەکی خوێندنی باڵا بییەوێت توێژینەوە و لێکۆڵینەوە لەسەر ژانری ڕۆمان بکات، تا چەند سەرچاوەکان “بە وەرگێڕانی کوردی و لەسەر ئەدەبی کوردی” بەدەست دەکەوێت؟

ئاهورا کوردستانی: هەموو توێژینەوەیەک بە خوێندنەوە و ڕوانین لەو سەرچاوانەی پێشتر دەستپێدەکات کە لەو بوارەدا پێشکەش کراون، ئامانج لەمەش وەرگرتنی ڕا و سەرنجی جیاوازە لە بارەی تەوەری توێژینەوەکە، هەروەها دەوڵەمەندکردنی هزر و تێگەیشتنی توێژەرە لە بارەی بابەتی توێژینەوەکە. بۆ ڕای من هەر توێژەرێک بەر لە دەستپێکردن بە قۆناغی نووسینی توێژینەوەکەی بە قۆناغی خوێندنەوە و وەرگرتنی زانیارییەکانی پێشتردا تێپەڕ نەبێت ئەوا توێژینەوەکەی کەموکورتی تێدا دەبێت و نابێت بە توێژینەوەیەکی ئەکادیمی و زانستی.
سەبارەت بە توێژینەوەی وەک ماستەرنامە یان تێزی دکتۆرا لە هەموو زانکۆیەک کۆمەڵێک مەرج دادەنرێن بۆ ئەوەی توێژینەوەیەکی ئەکادیمی و باش دەربچێت، یەکێک لەو مەرجانەش بەکارهێنانی سەرچاوەیە، ئەم سەرچاوانەش خۆیان لە کتێب و وتاری ڕۆژنامەوانی و چاوپێکەوتن و تێزی ماستەر و دکتۆرا دا دەبیننەوە. لە زۆرێک لە توێژینەوە ئەکادیمییەکاندا ئەو خاڵە سەرنجمان ڕادەکێشێت کە توێژەر گیروگرفتی سەرەکی توێژینەوەکەی بە نەبوون و کەمی سەرچاوە دەگەڕێنێتەوە، بەشێک لە حەقیقەت لەم قسەیەدا هەیە، بەڵام مەرج نییە بە ڕەهایی هەموو توێژینەوەیەک سەرچاوەی پێشوەختەی کەم بێت یان هەر نەیبێت، ڕەنگە سەرچاوەکان بە زمانی کوردی نەبن، بەڵام بە زمانەکانی دیکە سەرچاوەی زۆر و زەوەند دەستدەکەون. من بەش بەحاڵی

خۆم لە توێژینەوەکەی خۆمدا سەرچاوەم بە زمانەکانی "کوردی، ئینگلیزی، عەرەبی، فارسی" بەکارهێناوە، جگە لە چاوپێکەوتنی ڕاستەوخۆ و وەرگرتنی سەرنجی نووسەران و ڕەخنەگرانی ڕۆمان. دەتوانم بڵێم گیروگرفتی کەمی و دەستنەکەوتنی سەرچاوە بە زمانی کوردی بۆ توێژەران هەیە، بەڵام زۆر سەرچاوەی باش و دەوڵەمەندیش لە کتێبخانەی کوردیدا دەستدەکەون کە دەتوانن ڕۆڵی گرنگییان هەبێت لە دەوڵەمەند کردن و زانستیتر کردنی توێژینەوەکەدا، هاوکات زۆر سەرچاوەی جیهانییش هەن کە بەداخەوە وەرنەگێردراونەتە سەر زمانی کوردی، سەرەڕای ئەوەش هەر ئەم سەرچاوانە بە زمانە ڕەسەنەکەی خۆیان لەلایەن توێژەرانی لێهاتوو بەکاردەهێنرێن و دەبن بە بەشێک لە توێژینەوەیەکی کوردی، دواتریش ئەم توێژینەوانە دەبن بە سەرچاوەی نوێ بۆ توێژینەوەکانی پاش خۆیان.

بەسە بەشیر: لە ڕۆماندا هەر ڕەگەزێک ئەرکی خۆی هەیە و ڕۆمانەکە تەواو دەکات، جا چ لە ڕۆمانی واقیعی یاخود خەیاڵی بێت.
لێرەوە دەپرسم: جیاوازی نێوان هەر دوو ڕەگەزی "ڕووداو و وەسف" لە نێوان ڕۆمانی خەیاڵی و واقیعیدا چییە؟

ئاهورا کوردستانی: دەگوترێت ڕەخنەگری باش خوێنەرێکی باشە، ئەمە ئەگەر وەک خوێنەرێکی باشی ڕۆمان وەڵامی ئەم پرسیارە بدەینەوە، دەبێت بڵێین جیاوازی لە نێوان ڕەگەزەکانی ڕۆمانی واقیعی و خەیاڵی بریتییە لەو کەرەستانەی کە نووسەر لە ڕۆمانەکەیدا بەکاریان دەهێنێت، ئایا ڕۆمانەکەی بە کەرەستەی واقیع دەنووسێت یان خەیاڵ، هەروەها توانای قەناعەت پێهێنانی خوێنەر، دروستکردنی وێنای ڕووداوەکان لەڕێگەی تەکنیکی وەسف و گێڕانەوە لە زەینی خوێنەردا. ئەگەر هاتوو ڕۆماننووس لە ڕێگەی وەسفکردنێکی شارەزایانەی هونەری وای لە خوێنەر کرد باوەڕ بە ڕووداوی ڕووداوێکی محاڵی ڕۆمانەکەی بکات ئەوا دەکرێت بڵێین ئەم ڕووداوە دەچێتە خانەی ڕووداو لە ڕۆمانی واقیعیدا، ئەگەر لە واقیعیشدا ڕووی نەدابێت. بەڵام ئەگەر ڕووداوەکان سەرسوڕهێنەر بوون و قابیلی ئەوە نەبوون خوێنەر وێنا و تەسەوری ڕووداوانیان لە دونیای ڕاستەقینەدا بکات، نووسەریش نەیتوانی لە ڕێگەی تەکنیکی گێڕانەوە و وەسفەوە قەناعەت بە خوێنەر بکات، ئەم جۆرەیان دەچێتە خانەی ڕۆمانی خەیاڵییەوە. لەوانەیە ئەمە ببێتە خاڵێکی لاواز لە ڕۆماندا و کەمکردنەوەی چێژی خوێندنەوە، لەبەر ئەوەی کە خوێنەر چێژ لەوە دەبینێت کە چیرۆک و بەسەرهاتێک بخوێنێتەوە کە هەستبکات ڕاستەقینەیە. لە ڕۆمانی نوێی کوردیدا زۆر ڕۆمانی لەم چەشنە

بوونیان هەیە، کە لەگەڵ هەڵدانەوەی چەند لاپەڕەیەکیدا خوێنەر هەست بە بێزاری دەکات و ڕۆمانەکە دادەخات، لەبەر ئەوەی نایەوێت بەسەرهاتێکی خەیاڵی وەک ئەفسانە و داستانی پاڵەوانێتی مێژوویی بخوێنێتەوە.

بەسە بەشیر: هەر کاتێک باوەڕ بە ڕووداو و کارەکتەرەکانی نێو ڕۆمانێک نەکرێت ئایا ئەم ڕۆمانە دەچێتە چوارچێوەی ڕۆمانی خەیاڵی؟ یاخود هونەری نووسینی ڕۆمانی خەیاڵی دەبێت چۆن بێت؟

ئاهورا کوردستانی: پێم وایە بەشێک لە وەڵامی ئەم پرسیارە لە وەڵامی پرسیاری پێشووتردایە، بەڵام بە دڵنیاییەوە مەرجی باوەڕپێهێنان و درووستکردنی قەناعەت لای خوێنەر یەکێکە لە مەرجە گرنگەکانی خەیاڵی بوون یان واقیعی بوونی ڕۆمانێک. سەبارەت بە هونەری نووسینی ڕۆمانی خەیاڵی، دەبێت بگەڕێینەوە بۆ ڕەگەزە پێکهێنەرەکانی ڕۆمان کە بریتین لە (کارەکتەر، ڕووداو، کات، شوێن) هەریەک لەم ڕەگەزانە ڕۆڵی گرنگیان هەیە لە دیاریکردنی ئاراستەی ڕۆمانەکە بەرەو واقیعی بوون یان خەیاڵی بوون. لە ڕۆمانی وقیعیدا نووسەر پشت بە کارەکتەر و ڕووداو و کات و شوێنی ڕاستەقینە دەبەستێت، ڕۆمانەکەی خۆی بە کەرەستەی واقیع دەنووسێت، بەڵام ئەم جۆرە ڕۆمانە خاڵی نییە لە ڕەگەزی خەیاڵ، چونکە هیچ گێڕانەوەیەکی هونەری بەبێ بەکارهێنانی خەیاڵ نابێت بە گێڕانەوەی ئەدەبی هونەری. بۆ نموونەی ئەم جۆرە ڕۆمانە دەتوانین ئاماژە بەشێک لە ڕۆمانەکانی (خوسرەوجاف) بدەین، بەتایبەت ڕۆمانی (شازادە و شاعیر) کە باس لە ژیانی دوو شاعیر و کەسایەتی مێژوویی دەکات کە (نالی و مەستوورە)ن، ئەمە لە توێژینەوەکەی خۆماندا ئەم ڕۆمانەمان وەک نموونە وەرگرتووە. سەبارەت بە تەکنیکی نووسینی ڕۆمانی خەیاڵییش، ڕۆماننووس بۆ درووستکردنی ڕەگەزەکانی ڕۆمانەکەی پشت بە خەیاڵی خۆی دەبەستێت، کارەکتەر و ڕووداو و کات و شوێنێکی خەیاڵی بۆ بەسەرهاتێکی خەیاڵی هەڵدەبژێرێت و دەیکات بە بنەمای گێڕانەوەکەی خۆی، ئەم جۆرە ڕۆمانەش خاڵی نییە لە ڕەگەزی واقیع لەبەر ئەوەی ئەزموونی ڕاستەوخۆی نووسەر لە ژیاندا بەشێوەیەکی ناڕاستەوخۆ ئاوێتەی گێڕانەوەکە دەبێت. هەروەها بۆ ئەوەی نووسەر باوەڕ بە خوێنەری ڕۆمانەکەی بهێنێت و بۆ پاراستنی چێژی خوێندنەوە کارەکتەر و ڕووداو و ڕەگەزەکانی تری ڕۆمان بەجۆرێک دەخاتەڕوو کە لە جیهانی ڕاستەقینە بچن، ئەگەر ڕەچاوی ئەم خاڵە نەکرێت ئەوا ڕۆمانەکە زۆر خەیاڵی دەبێت و خوێنەر تاقەتی خوێندنەوەی نابێت.

کورتەیەک لە ژیان و کار و چالاکییەکانی ئاهورا کوردستانی:

هاوارە ڕەمەزان وەلی ناسراوە بە ئاهورا کوردستانی.

- بەکالۆریۆس لە زانکۆی سلێمانی بەشی زمان و ئەدەبی کوردی.
  ماستەر لە زانکۆی سەلاحەددین لە ئەدەبی کوردی بە پلەی زۆرباشەی باڵا.
  ئامادەکار و پێشکەشکاری چەندین بەرنامەی ئەدەبی و کولتووری و ڕۆشنبیری بووە، وەک: *
  بەرنامەی ڕەنگی ئێوارە، کولتووری گشتی…
- بەڕێوەبەری چەندین کۆنفراس و فیستیڤاڵ و چالاکی ئەدەبی و کولتووری و ڕۆشنبیری بووە، وەک:
  کۆنفرانسی زانستی (جینەسایدی ڕەنگدانەوەی لە ئەدەب و هونەردا).
  بەڕێوەبەری یەکەمین فیستیڤاڵی ڕامان.
  بەڕێوەبەری چوارەمین فیستیڤاڵی مەم و زین.
- چالاکوانی مەدەنی لە بواری مافی مرۆڤ و مافی ئافرەتاندا، ئەندامی یەکێتی ئافرەتانی کوردستانە.
- بەشداری چەندین کۆڕ و کۆنفرانس زانستی کردووە، لە بەشێکیاندا توێژینەوەی پێشکەش کردووە، لە بەشێکیشیان وەک میوان بەشدار بووە.
- چەندین بابەتی لە ڕۆژنامە و گۆڤارەکان بڵاوکردۆتەوە.

دیاردەی هەراسانکردنی ڕەگەزی مێینە لەلایەن بەشێك لە ڕەگەزی نێرینە لە سەکۆکانی شۆشیاڵ میدیاکان.. ابراهیم

موحەمەد (ئەبڕاهام لەقای)

ئەم دیاردەیە دەرئەنجامێکی نەرێنی کۆمەڵایەتی و دەروونییە. کە بەشێك لە پیاوان لە تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان بە شێوەیەکی نادروست و ناهاوسەنگ مامەڵە لەگەڵ ئافرەتان دەکەن بەجۆرێك کە کەسایەتی خۆیان وەك تاکێك دەخەنە ژێر پرسیارەوە، کە ئەمەش دەبێتە هۆی دروستبوونی کێشەی دەروونی و کۆمەڵایەتی بۆ ئافرەتان.

ئەم دیاردەیە بەشێکە لە کولتووری پیاوسالاری کە تێیدا ئافرەت وەك کەرەستەیەك سەیر دەکرێت. زۆرجار پیاوان هەوڵی پەیوەندی نادروست و هەروەها نانەوەی کێشە دەدەن لە ڕێگەی ناردنی نامە و وێنەی نەشیاو، کە ئەمەش پێشێلکردنی مافی ئافرەتانە وەك مرۆڤێك.

بێزارکردنی ئافرەتان لە سۆشیاڵ میدیاکان دیاردەیەکی مەترسیدارە کە کاریگەری قووڵی لەسەر تەندروستی دەروونی و کۆمەڵایەتی ئافرەتان هەیە. لە ڕووی دەروونییەوە، ئەم دیاردەیە دەبێتە هۆی دروستبوونی خەمۆکی، دڵەڕاوکێ و کەمبوونەوەی متمانە بەخۆبوون لای ئافرەتان. هەروەها هەستی ناسەلامەتی و ترس لە پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان دروست دەکات.

لە ڕووی بایۆلۆجییەوە، هۆرمۆنەکان ڕۆڵێکی گرنگ دەگێڕن لە ڕەفتاری مرۆڤدا. بەڵام ئەمە پاساو نییە بۆ ڕەفتاری نادروست، چونکە مرۆڤ توانای کۆنترۆڵکردنی غەریزەکانی هەیە لە ڕێگەی عەقڵانیەت و لۆژیك و پەروەردەوە. کاتێک ئافرەتان دەکەونە ژێر فشاری دەروونی، ئەمەش کاریگەری نەرێنی لەسەر تەندروستی جەستەییشیان دەبێت چونکە دەروون و جەستەی مرۆڤ دوو ئەڵقەی گرێدراون بەیەکەوە.

هەروەها لە ڕوانگەی کۆمەڵایەتییەوە، کولتووری باوکسالاری و نەبوونی یەکسانی ڕەگەزی هۆکاری سەرەکین. کەمی یاسا و سزای گونجاو، لەگەڵ پەروەردەی هەڵە و نەبوونی هۆشیاری کۆمەڵایەتی، بوونەتە هۆی بەردەوامبوونی ئەم دیاردەیە. پێویستە هەنگاوی جددی بنرێت بۆ بەرەنگاربوونەوەی لە ڕێگەی داڕشتنی یاسای تایبەت، دامەزراندنی سەنتەری پشتگیری دەروونی، و گۆڕینی سیستەمی پەروەردە.

چارەسەرکردنی ئەم کێشەیە پێویستی بە هەوڵی بەردەوام و هاوبەشی هەموو لایەنەکان هەیە. دامەزراندنی سیستەمێکی چاودێری توند لە سۆشیاڵ میدیاکان و بڵاوکردنەوەی هۆشیاری کۆمەڵایەتی، و

پشتگیریکردنی ئافرەتان لە ڕووی یاسایی و دەروونییەوە، هەنگاوی گرنگن بۆ کەمکردنەوەی ئەم دیاردەیە و پاراستنی مافەکانی ئافرەتان. ئەم ڕەفتارە دەرخەری لاوازی پەروەردەی کۆمەڵایەتی و نەبوونی هۆشیاری تەواوە سەبارەت بە مافەکانی ئافرەتان. پێویستە کۆمەڵگا و دەزگا پەیوەندیدارەکان هەنگاوی جددی بنێن بۆ بەرەنگاربوونەوەی ئەم دیاردەیە لە ڕێگەی یاسا و پەروەردەی دروستەوە.

ابراهیم موحەمەد(ئەبڕاهام لەقای)، نووسەر و پسپۆڕی دەروونی.

دکتۆر سیوس کەڵەنووسەری وێژەی منداڵان.. رۆزا شوان

نووسەری بەناوبانگی وێژەی منداڵان (دکتۆر سیوس) ی ئەمریکی، کە بە رەچەڵەک ئەڵمانییە. یەکێکە لە کەڵەنووسەرەکانی جیهان، لە بواری نووسینی چیرۆک بۆ منداڵان. کە تا کۆچی دوایی زیاتر لە (٦٠) پەرتووکی نووسیوە و چاپیانی کردوون و بڵاویانی کردوونەتەوە. هەر خۆشی وێنەکانی بۆ پەرتووکەکانی کێشاون. لەوانە (٤٥) پەرتووکیان، بە تایبەتی بۆ منداڵان نووسیوە. کە بریتین لە چیرۆک و لە وێنەی روونکردنەوە. پەرتووکەکانی وەرگێڕدراون بۆ (٢٠) زمانی جیهانی. لە پڕفرۆشترین پەرتووکەکانن لە جیهاندا. کە زیاتر لە (٦٠٠) ملیۆن دانەیان لێفرۆشراون، تا ئەمڕۆش لێیان دەفرۆشرێن و لە لیستی پەرتووکە پڕفرۆشراوەکانی جیهان دان.
دکتۆر سیوس کێیە؟
ناوی راستەقینەی (تیۆدۆرد سیوس گەیزل)ە، لە جیهاندا بە نازناوی (دکتۆر سیوس) ناسراوە و ناوبانگی دەرکردووە. هەر ئەم ناوە خوازراوەشی لەسەر پەرتووکەکانی نووسیوە. لە راستیدا سیوس نە دکتۆرە و نە بڕوانامەی دکتۆراشی وەرگرتووە.
(سیوس) ناوبانگی خێزانی کچێنی دایکێتی، پێش ئەوەی شوو بە باوکی بکات. وشەی (دکتۆر) یش، لەسەر خەون و خواستی باوکی بوو، کە زۆر حەزی دەکرد تیۆدۆری کوڕی ببێتە بە

دکتۆر (پزیشک) یان بەوانامەی دکتۆرا وەربگرێت. لەبەرەوە وشەی (دکتۆر) ی خستە پێش وشەی (سیوس) و (دکتۆر سیوس) بوو بە نازناوی وێژەیی و هونەری.

دکتۆر سیوس لە (٢/ ئادار/١٩٠٤) لە شاری سپرینگفیلد، لە ویلایەتی ماساشوستس، لە ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا لەدایک بووە. باوکی ناوی (تیۆدۆرد ڕۆبەرت گایزل) ە. بیرەسازێکی ناسراو بوو، کارگەیەکی بیرەسازکردنی هەبوو. دایکیشی (هێنریتا سیوس) لە نانەواخانەکەی باوکیدا، پاستەی دروست دەکرد و دەیفرۆشت. دکتۆر سیوس تەنیا خوشکێکی هەبوو. سیوس لە مەردمنداڵییدا، لە کارگەی بیرەکەیاندا، یارمەتیی باوکی دەدا. لە دوای قەدەغەکردنی دروستکردنی بیرە و مەی، لە ساڵی (١٩١٩) دا، کارگەکەی بیرەکەیان داخست. تا ڕادەیەک داراییان لە کورتی دا. باوکی بوو بە بەڕێوەبەری باخچەی ئاژەڵان. زۆر جار سیوس دەچوو بۆ باخچەی ئاژەڵان و لەگەڵ شێر و پڵنگە بچووکەکاندا یاریی دەکرد و دەچووە ناو قەفەزەکانیانەوە. بە تەباشیریش لەسەر دیوارەکانی شوورەی باخچەکەدا، وێنەی ئاژەڵەکانی لە شێوەیەکی کاریکاتێری و فانتازیدا دەکێشا.
دکتۆر سیوس، نووسەری بەناوبانگی وێژەی منداڵان، هونەرمەندی وێنەکێش، هەزانقان، کاریکاتێریستی سیاسی، نووسەری کورتەچیرۆک، سیاسەتمەدار، ڕەخنەگری تەنزئامێز. سەرنووسەر، میدیاکار، دەرهێنەر، ئاوازدانەر. ئەنیمەیشن، پەیکەرساز، شانۆکار، دەرهێنەری فیلم، سینەماکار. بەڵام زیاتر لە ڕێی وێژەی منداڵانەوە ناسرا و ناوبانگی دەرکرد.

خۆشەویستی دکتۆر سیوس بە هۆنراوە، دەگەڕێتەوە بۆ کارتێکردنی دایکی. کاتێک کە خۆی و خوشکەکەی منداڵ بوون، لەگەڵ دایکیاندا، دەچوون بۆ نانەواخانەکەی باپیریان. دایکیان بەدەم کارکردنەوە، بە سەروا و ئاوازەوە، قسەی خۆش و دەڵێ هۆنراوەی سووک و کورتە چیرۆکی بۆ دەگێڕانەوە. بۆ ئەوەی سەرقاڵیان بکات.

دکتۆر سیوس، لە پێشا نە وێنەکێشێکی کارامە بوو نە نووسەرێکی درەوشاوەش بوو. بەڵام کۆڵی نەدا. بەردەوام وێنەی دەکێشا و بابەتی بۆ گۆڤار و ڕۆژنامەکان دەنووسی.
هاوسەرەکانی دکتۆر سۆز:
دکتۆر سیوس، دوو جار هاوسەرگیری کرد. بەڵام هیچ منداڵێکیان نەبوو.

هاوسەری یەکەمی (هێلین پاڵمەر، ماوەی پێکەوە ژیانیان: ١٩٢٧ـ ١٩٦٧) لە زانکۆی ئۆکسفۆرد لە ئینگلتەرا یەکتریان ناسی. هێلین نووسەر و سەرنووسەری پەرتووکی منداڵان بوو. هەموو کارە بازرگانییەکانی سیوسی بەڕێوەدەبەر. دوای تێکچوونی باری دەروونی، بە خۆکوژی کۆتایی بە ژیانی خۆی هێنا.
هاوسەری دوەمی (ئۆدری ستۆن دایمۆند، ماوەی پێکەوە ژیانیان: ١٩٦٨ـ ١٩٩١) ئۆدری نووسەرێکی بواری وێژەی منداڵان بوو. هاندەر و پاڵپشتی دکتۆر سیوس بوو، لە نووسین بۆ منداڵان. ئۆدری هەرگیز ناوی سیوسی نەبیستبوو، وای زانیبوو کە ئەو پزیشکە. لە دوای کۆچکردنی دکتۆر سیوس، ئەم هاوسەرەشی کەمتر لە ساڵێک ژیاو، بە نەخۆشی شێرپەنجە کۆچی دوایی کرد.
جارێکیان کەسێک لە دکتۆر سیوسی پرسی: بۆ هیچ منداڵێکتان نییە؟
دکتۆر سیوس وەڵامی ئەو کەسەی دایەوە و وتی: ئێوە بەردەوام منداڵتان دەبێت، منیش بەردەوام دەبم لە نووسینی پەرتووک بۆیان. ئەوە بوو بە خۆشەویستی ملیۆنان منداڵان لە جیهاندا. کە تا ئەمڕۆش چێژ و سوود لە خوێندنەوە و لە بینینی فیلمە کارتۆنییەکانی چیرۆکە خۆشەکانی وەردەگرن.
خوێندنی دکتۆر سیوس:
لە ساڵی (١٩٢٥) دا، بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە هونەرە ئازادەکان، لە زانکۆی دارتمۆس، لە ئەمریکا وەرگرت. بە نیازی درێژەدان بە خوێندن و وەرگرتنی دکتۆرا لە وێژەی ئینگلیزیدا، چووە کۆلێژی لینکۆڵن لە زانکۆی ئۆکسفۆرد، لە ئینگلتەرا. بەڵام سیوس ئاستێکی باشی نەبوو، لە خوێندنی ئەکادیمی بێزاربوو. زیاتر سەرقاڵی وێنەکێشان و نووسین بوو. (هێلین پاڵمەر)ی هاوڕێی و هاوکۆلێژی ـ کە دوایی بوو بە هاوسەری یەکەمی ـــ زانی کە سیوس بەهرەیەکی باشی لە وێنەکێشانی کاریکاتێریدا هەیە. داوای لێکرد کە روو لە جیهانی وێنەکێشانی کاریکاتێری بکات و بیکات بە پیشەی بژێوی ژیانی. ئەوە بوو دوای ساڵێک وازی لە خوێندن هێنا.
سیوس کاتێک کە لە ساڵی (١٩٢١) لە زانکۆی دارتمۆس بوو، بوو بە سەرنووسەری گۆڤاری (جاک ئۆ لانتێر)ی کۆمیدی سەر بە زانکۆکە. بەڵام شەوێکیان لە ژوورەکەی لە بەشی ناوخۆیی، لەگەڵ چەند هاوڕێیەکیدا، مەیان خواردەوە و سەرخۆشبوون و دەستگیرکران. لەو سەردەمەدا مەیخواردنەوە قەدەغە بوو. بە پێچەوانەی یاساوە بوو. بۆیە لە گۆڤارەکە دەریان کرد. بەڵام بە ناوی خوازراوی ترەوە، وەک (دکتۆر بێتان) و (دکتۆر سیوس) و ناوی ترەوە بابەت و

کاریکاتێری بەیان دەنارد و بڵاویان دەکردەوە.
سیوس دوای وازهێنانی لە خوێندن، گەشتێکی هەشت مانگی، بە چەند وڵاتێکی ئەوروپا کرد. دوای گەڕانەوەی بۆ ئەمریکا، لە ساڵی (١٩٢٧) تەوە، دەستی بە وێنەکێشان کرد. وەک کاریکاتێریستێکی پیشەیی لە چەند گۆقار و ڕۆژنامەیەکدا، کاری دەکرد. نزیکەی (١٥) ساڵێش ریکلامی کاریکاتێری، بۆ چەند کۆمپانیایەکی بازرگانی کێشا. پارەیەکی باشی بەدەستهێنا. بوو بە کاریکارتێریستێکی ناسراو.
لە ساڵی (١٩٣٦) دکتۆر سیوس و هێلینی هاوسەری لە گەشتێکی دەریاییدا بە (٣٠) وڵاتی ئەوروپا. رتمی بزوێنەری (مەکینەی) کەشتییەکە لەگەڵ دەنگی شەپۆلەکانی دەریادا، ئیلهامی نووسینی هۆنراوەیەکیان پێبەخشی، کە بوو بە یەکەم پەرتووکی بۆ منداڵان:(بیر لەوە دەکەمەوە کە لە شەقامی مولبەریدا بینیم). کە لە ساڵی (١٩٣٧) چاپیکرد و بڵاوی کردەوە.
بە ناوبانگترین پەرتووکەکانی دکتۆر سیوس بۆ منداڵان:
دکتۆر سیوس (٤٥) پەرتووکی چیرۆک و ڕۆمان و هۆنراوەی بۆ منداڵان نووسیوە و چاپی کردوون و بڵاوی کردوونەتەوە. بە ئاسانی شێوازی ناوازەی دەناسریتەوە. بە خێرایی خوێنەرانه منداڵان و نەوجەوانان و پیرانی سەرسامکرد. هەر خۆشی وێنەی ڕوونکردنەوەی بۆ پەرتووکەکانی کێشاون. ئەمانە ناوی هەندێک لە پەرتووکەکانێتی:
١ـ (بیر لەوە دەکەمەوە کە لە شەقامی مولبەریدا بینیم).
زیاتر لە (٣٠) خانە و کۆمپانیای چاپ و بڵاوکردنەوە، ڕەتیان کردەوە کە ئەم پەرتووکەی بۆ چاپ بکەن.
بە دەستەنگی و بە خێرایی بە ماڵەوە دەهات، بە ئەوەی دەستنووسەکەی بسووتێنێت.
بە ڕێکەوت هاوڕێکی دێرینی هاوپۆلەکی زانکۆی دارتمۆسی بینی کە کاربەدەستی چاپخانەی (ڤانگار) بوو. لە ساڵی (١٩٣٧) دا، پەرتووکەکەیان بۆ چاپکرد و بڵاویان کردەوە. ئەم پەرتووکە بە هەمیشەیی ڕووی وێژەی منداڵانی گۆڕی.
٢ـ (پشیلەی ناو کڵاوەکە): لە ساڵی (١٩٥٧) دا چاپکرا و بڵاوکرایەوە ئەم چیرۆکە کلاسیکییە، بە بەکارهێنانی (٢٢٠) وشە لە وشەکانی خوێندنەوەی نوێ نووسیوە، ئەم پەرتووکەی ئەڵتەرناتیقی پەرتووکی خوێندنەوەی قوتابخانەکانە بوو، کە منداڵان لێیان بێزار ببوون. چیرۆکەکە باس لە دوو برا دەکات، کە لە ڕۆژێکی باراناوی بێزاردەبن. بەیاریان دا کە ڕێ بە پشیلەیەک بدەن بێتە ناو ماڵەکەیان. بێگومان ئەم پشیلەیە ئاسایی نییە. بەڵکو پشیلەی ناو کڵاوە درێژە ڕەنگاوڕەنگەکەیە. پێدەچێت بە هەر

شوێنێک بچێت، ئاژاوە و کەتنی خۆشی بەدودا بێت. ئەم چیرۆکە لە پڕفرۆشترین پەرتووکەکانی دکتۆر سیوسە. لەلایەن رەخنەگرێکەوە بە کارێکی نایاب باسی کرد. سەرکەوتنی پشیلەی ناو کڵاوەکە، پێگەی دکتۆر سیوسی لە وێژەی منداڵان باڵاتر کرد.

٣ـ (چۆن گرینچ جەژنی کریسمسی دزی): گرینچ پاڵەوانی سەرەکی چیرۆکەکەیە. چیرۆکێکی کلاسیکی نەمرە. چیرۆکی گرینچ دەگێڕێتەوە، کە لەسەر گردێکدا وەستاوە و رووی لە شارۆچکەی هۆڤیل کردووە. گرینج لە هیچ شتێک ناپێچێتەوە

بۆ ئەوەی خۆشی جەژنی کریسمس لە خەڵکی هۆڤیل بدزێت. بەڵام لە کۆتاییدا مانای راستەقینەی بەخشین فێردەبێت. ئەم چیرۆکە یەکسەر کراویە فیلمی ئەنیمەیشن.

٤ـ (هۆرتۆن ه□□لکە هەڵدێنێت): هۆرتۆن ناوی فیلەکەیە و پاڵەوانی چیرۆکەکەیە. فێڵ لە فیلەکە دەکرێت و لەسەر ه□□لکەی باڵندەیەک دادەنیشێت. سەرەڕای هەندێ گرفت هۆرتۆن لەسەر هێلکەکە هەڵناسێت. لە کۆتاییدا هێلکەکە هەڵدێنێت. باڵندەیەکی فیل و بوونەوەرێکی دوڕەگ، کە سیمای مایزی باڵندە و فیلی هۆرتۆنی هەیە.

چیرۆکێکی فانتازی ئەفسانەییە.

٥ـ (ئەگەر من باخچەی ئاژەڵان بەڕێو□ ب□ب□م ـ ١٩٥٠). ئەم پەرتووکە، ئەو کورتە چیرۆکانەی لەخۆگرتووە کە دکتۆر سیوس لە گۆڤاری (ریدۆک) بڵاویانی کردوونەتەوە.

٦ـ هۆرتۆن گوێی لە کێ دەبێت ـ ١٩٥٥).

٧ـ (ه□□لکەی سەوز و گۆشتی بەراز). ئەم چیرۆکەی لە ئەنجامی گرەوێک لەسەر (٥٠) دۆلار نووسی. (بینێت سێرف) هاوبەشی دامەزرێنەری کۆمپانیای راندۆم هاوس بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە، رک□ بەری دکتۆر سیوسی کرد، کە بتوانێت چیرۆکێک بنووسێت، لە (٥٠) وشە پێک بێت. دکتۆر سیوس ئەو چیرۆکەی نووسی و گرەوەکەی بردەوە.

٨ـ (یەک ماسی دوو ماسی، ماسی سوور، ماسی شین ـ ١٩٦٠).

٩ـ (دزی چیرۆکەکانی تر ـ ١٩٦١).

١٠ـ (لۆراکس ـ ١٩٧١).

١١ـ (ییرتڵی کیسەڵ). چیرۆکە تەنزێکە لەسەر ئەدۆڵف هیتلەر.

١١ـ (شەڕی کەرە ـ ١٩٨٤) ئەم پەرتووکەی بۆ ماوەی شەش مانگ، لە لیستی پڕفرۆشترین پەرتووک بۆ منداڵان، لە پەرتووکەکانی نیویۆرک تایمز مایەوە. ئەم پەرتووکە شرۆڤەیەکە لەسەر پێشبرکێی چەک. بە تایبەتیش چەکی ئەتۆمی.

١٢ـ (ئەی ئەو شوێنانەی کە بۆی دەچیت ـ ١٩٩٠): ئەم پەرتووکە، دوا پەرتووکی دکتۆر سیوسە، کە پێش مردنی چاپکرا و بڵاوکرایەوە. هەندێک لە باشترین وتەکانی دکتۆر سیوسی لەخۆگرتووە. هانی منداڵان دەدات، هەوڵبدەن بۆ هێنانەدیی تواناکانیان لە ژیاندا. لە هەمان کاتدا ئەو پەیامە دەگەیەنێت، کە هەموو شتێک دەکرێ و ئەستەم نییە، ئەگەر هەوڵی بۆ بدەیت.
یەکێک لە وتەکانی دکتۆر سیوس:"ئەمڕۆ تۆ تۆی، ئەمەش زیاتر لە راستی راستیترە، لە ژیاندا کەسێک نییە کە لە تۆ باشتربێت".
وتەیەکی تری:"مێشک لە سەرت دایە، پێیەکانت لە پێڵاوەکانت دان، دەتوانیت بە هەر ئاراستەیەکدا، خۆت ئاراستە بکەیت کە هەڵیبژێریت".
پەرتووکەکانی بەزۆری لەلایەن کۆمپانیای (راندۆم هاوس) بۆ چاپکردن و بڵاوکردنەوە، چاپکراون و بڵاوکراونەتەوە.
دکتۆر سیوس بێجگە لە نووسینی پەرتووک بۆ منداڵان و کیشانی وێنەی روونکردنەوە و کاریکاتێری. (١١) فیلمی تایبەتی بە تەلەفزیۆن و (٥) فیلمی درێژی دەرهێناوە. شانۆیەکی موزیکیش لەسەر شانۆی برودوای. (٤) زنجیرەی تەلەفزیۆنی دەرهێناوە. میراتی راستەقینەی دکتۆر سیوس، کاریگەرییە بەردەوامەکانێتی لەسەر ئەندێشەی منداڵان لە هەموو شوێنێکدا. بوو بە هێمایەکی خۆشەویستی لەلای منداڵان.
بۆچی چەند پەرتووکێکی دکتۆر سیوس قەدەغەکران؟
رەنگە دکتۆر سیوس بەناوبانگترین نووسەری پەرتووکی منداڵان بێت، کە لە ژانیدا و لە دوای مردنیشی، رەخنەی توندی لێگیرا. تا ئەمڕۆش مشتومڕ لەسەر هەندێک لە پەرتووکەکانی هەیە. بە هۆی کێشانی وێنەی رەگەزپەرستی و هەست بریندارکەرەوە. بۆ نموونە: لە یەکەم پەرتووکی (بیر لەوە دەکەمەوە کە لە شەقامی مولبێریدا بینیم) وێنەی دوو ئەفریقی لە شێوەی مەیموونەدا کێشاون، وێنەی چاوەکانی خەڵکی ئاسیایی خواروخێچ کێشاون. (دامەزراوەی دکتۆر سیوس ئینتەر پرایزز) کە ماف و مۆڵەتی چاپکردن و بڵاوکردنەوەی سەرجەم بەرهەمەکانی دکتۆر سیوسی هەیە. رایگەیاند واز لە فرۆشتنی شەش لە پەرتووکەکانی بهێنن. زانای وێژەی منداڵان (فلیپ) لە بارەی ئەو مشتومڕانەوە، دەڵێت:"ئەمە دەبێتە هۆی ئەوەی کە خەڵکی دووبارە، هەڵسەنگاندن بۆ میراتی دکتۆر سیوس بکەنەوە. پێم وایە ئەوە شتێکی باشە. بەشێک لە میراتەکەی هەیە کە دەبێت مرۆڤ رێزیان لێبگرێت. بەشێکیشیان نابێت مرۆڤ رێزیان

لێبگرێت”.

دکتۆر سیوس لە سوپای ئەمریکادا:

دکتۆر سیوس لە جەنگی جیهانی دووەمدا، لە ساڵی (١٩٤٣) دا، بە پلەی کاپتن چووە ریزی سوپای ئەمریکاوە. لە هێزی ئاسمانی سوپادا، فەرماندەی بەشی ئەنیمەیشنی یەکەی فیلمی جۆڵاو بوو لە هۆلیۆد. بە ماوەی (٤) ساڵ لە سوپادا خزمەتی کرد. چەند فیلمێکی پڕوپاگەندەی بۆ سوپا دەرهێنا. لەوانە (کارکردنت لە ئەڵمانیا ــ ١٩٤٥) فیلمێکی پڕوپاگەندە بوو. دکتۆر سیوس کاتێک کە لە سوپادابوو، لە ماوەی دوو ساڵدا (٤٠٠) سەد کاریکاتێری سیاسی تەنزئامێزی کێشا. دوای جەنگ دکتۆر سیوس و هاوسەرەکەی، روویان لە کۆمەڵگەی لاجۆلا لە شاری سان دێیگۆ لە ویلایەتی کالیفۆرنیا کرد. گەڕایەوە سەر نووسین بۆ منداڵان. تا مردنیان لەم شارەدا ژیان.

دکتۆر سیوسی سیاسەتمەدار:

دکتۆر سیوس دیموکراتێکی لیبراڵی بوو. لە ماوەی ساڵانی چلەکانی سەدەی بیستەمدا، زیاتر سەرنجی لەسەر سیاسەت بوو. لایەنگری سەرۆک (فرانکلین دی) بوو. کاریکاتێرە سیاسییە سەرەتاییەکانی، دژایەتی سۆزداری لەگەڵ فاشیزمدا نیشان دەدەن. داواشی کرد، لە دژی فاشیزم کاربکرێت. چەند پەرتووکێکیشی ناوەڕۆکێکی سیاسییان لەخۆگرتوون.

کۆچی دوایی: دکتۆر سیوس لە تەمەنی (٨٧) ساڵیدا لە رۆژی (٢٤/دێسەمبەر/١٩٩١) لە ماڵەکەی خۆیدا لە کۆمەڵگەی جوڵا لە سان دێیگۆ، بە شێرپەنجە کۆچی دوایی کرد. وادیارە لەسەر راسپاردەی خۆی، خۆڵەمێشی لاشەکەی لە زەریای هێمندا بڵاوکرایەوە.

ئەو خەڵاتانەی دکتۆر سیوس بەدەستهێناون:

دکتۆر سیوس بە درێژایی ژیانی پیشەیی، چەندین خەڵاتی بەدەستهێنا. دوای مردنیشی چەندین رێزلێنانێکیان لێنا. بە کورتی باس ئەو خەڵات ورێزلێنانەی دەکەین.

١ــ لە ساڵی (١٩٨٤) دا، دکتۆر سیوس یەکەم نووسەرە کە خەڵاتی (پولیتزەری) یان پێبەخشی، لە پاداشتی بە شداریکردنی بە ماوەی نزیکەی نیو سەدە، لە فێرکردن و پەروەردەکردنی منداڵانی ئەمریکا و خۆشی بەخشین بە دایکان و باوکانیان.

٢ــ لە (١٩٤٧) دا، خەڵاتی ئۆسکاری بەدەستهێنا. لە باشترین فیلمی دیکۆمێنتاری بە ناوی (دیزاین بۆ مەرگ). کە لێکۆڵینەوەیە لە کولتووری ژاپۆنی.

٣ـ لە ساڵی (١٩٥٠) دا. خەڵاتئ ئۆسکاری دووەمی بەدەستهێنا. لە

کورتە فیلمی ئەنیمەیشن (جیراڵد مەکبۆینگ).

٤- لە ساڵی (١٩٩٥) دا، پەرتووکخانەی زانکۆی کالیفۆرنیا، ناوکۆیان گۆڕی بۆ پەرتووکخانەی ئەدری و گەیزل (دکتۆر سیوس). وەک ڕێزلێنانێک بۆ دکتۆر سیوس و بۆ ژنی دووەمی. بۆ هەوڵی خۆبەخشیان بۆ باشترکردنی زانستی خوێندنەوە و نووسین.

٥- لە ساڵی (٢٠٠٠) لە شاری سپرینگفیڵد لە ویلایەتی ماساشوستس. (باخچەی دکتۆر سیوس) وەک یادگارییەکی نیشتمانی بۆ پەیکەرسازی کرایەوە. پەیکەرەکانی دکتۆر سیوس و زۆر لە کارەکتەرەکانی، لەم باخچەیەدا دانراون. لە ساڵی (٢٠١٧) دا لە تەنیشت ئەم باخچەیەدا مۆزەخانەی جیهانی سەرسوڕهێنەری دکتۆر سیوس کرایەوە.

٦- لە ساڵی (٢٠٠٤) دا، ڕازگرەکانی پەرتووکخانەکانی منداڵان لە ئەمریکا، خەڵاتی ساڵانەی تیۆدۆر سیوس گەیزل (دکتۆر سیوس) یان دامەزراند. بەو ڕێزلێنانە لە ناوازەترین پەرتووکی ئەمریکی، بۆ خوێندەوارانی سەرەتایی، کە لە ماوەی ساڵی پێشوودا، بە زمانی ئینگلیزی لە ئەمریکا بڵاوکرابێتەوە. دەبێت (داهێنەر و ئەندێشە فراوانی نیشان بدات. بە ئەوەی منداڵان بۆ خوێندنەوەی سەرقاڵ بکەن، لە منداڵانی قۆناغی پێش باخچەی منداڵانەوە تا پۆلی دووی بنەڕەتی).

٧- لە ساڵی (٢٠٠٨) دا، ناوی دکتۆر سیوس خرایە لیستی بەناوبانگەکانی لە هۆڵی کالیفۆرنیا.

٨- لە ساڵی (٢٠١٢) دا، چاڵێک لەسەر هەسارەی عەتارید، بە ناوی گەیزل ەوە نرا.

٩- لە ساڵی (٢٠١٢) دا، ناوی کۆلێژی دارتمەس، گۆڕدرا بۆ کۆلێژی پزیشکی (ئەدری و گەیزل). وەک ڕێزلێنانێک بۆ چەندین ساڵەی بەخشندەییان بۆ کۆلێژەکە.

١٠- وەک سینەماکارەکیش، دکتۆر سیوس، ئەستێرەیەکی لە بلۆکی (٦٥٠٠)، لە ڕێڕەوی ناودارانی هۆلیوود لە ئەمریکا.

١١- ڕۆژی (٢/ ئادار)ی هەموو ساڵێک، کە هاوکاتە لەگەڵ ڕۆژمانگی لەدایکبوونی دکتۆر سیوس، ڕۆژی نیشتمانی خوێندنەوەیە، لە سەرانسەری ئەمریکادا.

١٢- چەند زانکۆیەکی ئەمریکی، بڕوانامەی دکتۆرای ڕێزلێنان (فەخری) یان بە دکتۆر سیوس پێبەخشی.

١٣- بێجگە لەو خەڵاتانە، دکتۆر سیوس چەند خەڵات و ڕێزلێنانێکی کەی وەرگرتووە.

(*) بۆ نووسینی ئەم بابەتە، سوودم لە چەندین سایتی ئینگلیزی وەرگرتووە.

ر□زا شـــوان
دوبـــ□ی: ٢٠٢٥